

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Warszawa, dnia 19 kwietnia 2012r,

RPO-663026-XVIII/10/ST

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Bartosz Arłukowicz
Minister Zdrowia
WARSZAWA

Wzmemoruję *Permie Ministrze*

Uprzejmie informuję, iż Rzecznik Praw Obywatelskich prowadzi sprawę realizacji przez Policję na zlecenie sądów doprowadzeń sprawców pomiędzy zakładami psychiatrycznego i zakładami leczenia odwykowego przeznaczonymi do wykonywania środków zabezpieczających.

Przedmiotowa kwestia została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2004 r. w sprawie wykazu zakładów psychiatrycznych i zakładów leczenia odwykowego przeznaczonych do wykonywania środków zabezpieczających oraz składu, trybu powoływania i zadań komisji psychiatrycznej do spraw środków zabezpieczających (Dz. U. z 2004 r., Nr 179, poz.1854 z późn. zm.). Zgodnie z § 11 ust.1 powyższego rozporządzenia w celu zapewnienia prawidłowego postępowania leczniczego, terapeutycznego, rehabilitacyjnego i resocjalizacyjnego, możliwe jest przenoszenie sprawców w trakcie wykonywania środka zabezpieczającego do zakładu psychiatrycznego lub odwykowego dysponującego odpowiednimi zabezpieczeniami oraz odpowiednimi możliwościami leczniczymi, terapeutycznymi, rehabilitacyjnymi i resocjalizacyjnymi. § 14 stanowi, iż przeniesienie sprawcy pomiędzy zakładami wykonującymi środek zabezpieczający realizuje Policja, korzystając w uzasadnionych przypadkach z pomocy fachowego personelu medycznego zakładu, w którym sprawca przebywał.

Przytoczony przepis wywołuje poważne wątpliwości z punktu widzenia zagwarantowania praw i wolności osób chorych, w szczególności nie zapewnia on w trakcie

przewozu sprawców skierowanych do zakładów psychiatrycznych lub odwykowych pomocy fachowego personelu medycznego. Zwrócić należy przede wszystkim uwagę na niedookreśloność przesłanki „uzasadnionych przypadków”, które mogą stanowić podstawę żądania przez Policję udziału w transporcie fachowego personelu medycznego. W szczególności w praktyce pojawia się problem, jaki podmiot ma decydować o tym, czy określony przypadek można kwalifikować jako „uzasadniony” - Policja, czy personel medyczny zakładu, w którym sprawca przebywał. Stanowisko prezentowane w tej materii przez Policję może nie znajdować uznania w opinii podmiotów realizujących opiekę medyczną. Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji w piśmie skierowanym do Biura Rzecznika Praw Obywatelskich (nr EKO-1935/1934/11) wprost wskazało, iż w praktyce zdarzają się przypadki rozbieżności stanowisk - w sytuacji gdy w odpowiedzi na wnioski Policji o włączenie do transportu personelu medycznego, właściwy zakład leczniczy, wskazuje, iż stan zdrowia sprawcy nie wymaga fachowego personelu medycznego.

Podkreślić należy, że o ile zgodzić się można z tym, iż w przypadku przewożenia sprawców pomiędzy zakładami leczenia odwykowego nie ma konieczności każdorazowego udziału fachowego personelu medycznego, to udział takiego personelu jest w pełni uzasadniony w przypadku sprawców, wobec których zastosowano środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym. Policja w takich sytuacjach nie może samodzielnie zapewnić specjalistycznej opieki medycznej, w tym także poprzez brak specjalistycznych pojazdów, którymi doprowadzenia mogłyby być przez nią realizowane. Odrębny problem wiąże się z tym, że w przypadku sprawców wobec których zastosowano środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym, nie można wykluczyć w trakcie konwojowania zaistnienia sytuacji, iż mogą oni swoim zachowaniem zagrazić życiu i zdrowiu własnemu i innych osób. Podkreślić należy, iż zdarzenia takie są w praktyce nieprzewidywalne i mają one charakter dynamiczny. Zastosowanie przez Policję środków przymusu bezpośredniego, gdy chodzi o pacjentów zakładów psychiatrycznych, w sytuacji braku natychmiastowej pomocy fachowego personelu medycznego, który może zastosować środki przymusu adekwatne do sytuacji, może doprowadzić do eskalacji zaistniałych zdarzeń. Niewątpliwie musi to rodzić także pytanie, o odpowiedzialność podmiotu konwojującego w zakresie zapewnienia właściwej opieki osobom doprowadzanym.

Zauważyć należy, iż w podobnych sytuacjach inne przepisy rangi ustawowej, czy też przepisy wykonawcze w sposób odmienny regulują kwestię przewożenia osób chorych pomiędzy zakładami opieki zdrowotnej, czy też doprowadzania ich do szpitali psychiatrycznych. Przykładowo, zgodnie z art. 46a ust.3 w zw. z art.46 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1375 z późn. zm.) przy wykonywaniu postanowień sądowych o przyjęciu do szpitala psychiatrycznego zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie przez Policję następuje w obecności lekarza, pielęgniarki lub zespołu ratownictwa medycznego. Ponadto § 14 w zw. z § 2 ust.1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w publicznych zakładach opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2005 r., Nr 79, poz.692) stanowi, iż przewóz nieletniego na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku przeniesienia go do innego publicznego zakładu psychiatrycznego opieki zdrowotnej, publicznego zakładu leczenia odwykowego lub innego publicznego zakładu opieki zdrowotnej sprawującego opiekę medyczną nad osobami z upośledzeniem umysłowym, chorobą psychiczną bądź z innymi zakłóceniami czynności psychicznych, w tym uzależnionych od alkoholu albo substancji psychoaktywnych zapewnia zakład wnioskujący przeniesienie.

Bezspornie przewozy sprawców pomiędzy zakładami leczniczymi, czy też terapeutycznymi wykonującymi środki zabezpieczające winny odbywać się w asyście Policji, trudno natomiast zaakceptować istniejący stan prawny zgodnie z którym przewóz sprawców, wobec których zastosowano środek zabezpieczający w postaci umieszczenia w zakładzie psychiatrycznym jest realizowany nieprzystosowanymi do tego pojazdami, a przede wszystkim brak jest prawnie zapewnionych gwarancji uczestnictwa w jego trakcie personelu medycznego, który z jednej strony może zapewnić fachową pomoc osobom chorym, z drugiej strony natomiast zapobiec sytuacjom, gdy osoba konwojowana w trakcie doprowadzenia może zagrozić życiu własnemu lub innych osób. Mając na uwadze powyższe, należy rozważyć kwestię, kto poniesie odpowiedzialność, w przypadku tragedii, która może zaistnieć w sytuacji realizacji przez Policję doprowadzania osoby chorej nieprzystosowanym do tego pojazdem bez opieki fachowego personelu medycznego.

W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich, w świetle przedstawionego stanu prawnego, istnieje konieczność nowelizacji przepisów regulujących kwestię realizacji

na zlecenie sądów doprowadzeń sprawców pomiędzy zakładami psychiatrycznego i zakładami leczenia odwykowego przeznaczonymi do wykonywania środków zabezpieczających. Zmiany w tym zakresie, powinny doprowadzić do sytuacji, w której w przypadku przewozów sprawców pomiędzy zakładami psychiatrycznymi osoby chore w trakcie przewozów będą miały możliwość uzyskanie fachowej pomocy udzielanej przez osoby posiadające wiedzę i umiejętności z zakresu prawa medycznego. Należy także rozważyć problem, czy w takich sytuacjach przewóz nie powinien być wykonywany przez personel zakładu psychiatrycznego, oczywiście z uwzględnieniem udziału w jego trakcie Policji. W przypadku przewozów pomiędzy zakładami leczenia odwykowego, podmiot realizujący przewóz powinien być natomiast zobowiązany do każdorazowego uzyskania opinii lekarzy ośrodka, w którym środek zabezpieczający wobec sprawcy był wykonywany, w przedmiocie kwalifikacji istniejącej sytuacji w kategoriach przypadku uzasadniającego potrzebę udziału personelu medycznego w transportowaniu danej osoby.

W tym stanie sprawy, działając na podstawie art.16 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001r., Nr 14 poz.147) zwracam się do Pana Ministra z prośbą o rozważenie potrzeby podjęcia działań legislacyjnych, których następstwo będzie stanowić nowelizacja § 14 rozporządzenia stanowiącego przedmiot niniejszego wystąpienia, w sposób, który gwarantowałby respektowanie wolności i praw człowieka i obywatela osób przenoszonych pomiędzy zakładami wykonującymi środki zabezpieczający. Informuję, iż wystąpienie w tej sprawie Rzecznik skierował równocześnie do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich